

Beata WOZIWODA*, Anastazja KRZYŻANOWSKA**,
Katarzyna BRZESKA***, Agnieszka KOPKA****,
Anna WOZIWODA*****

DENDROFLORA¹ PARKU PODWORSKIEGO WE WSI WOJŚLAWICE W POWIECIE ZDUŃSKOWOLSKIM

Streszczenie. Park w Wojsławicach jest cenną pozostałością dawnego założenia dworskiego, powstałego na przełomie XIX i XX wieku wokół siedziby rodziny Siemiątkowskich. Oryginalny układ przestrzenny założenia został zmieniony w wyniku zmian sposobu zagospodarowania terenu po upaństwowieniu, a następnie sprywatyzowaniu (części) obiektu. Obecnie na dendroflorę parku składają się 73 gatunki drzew i krzewów (20 gatunków iglastych i 53 gatunki liściaste), reprezentujących 23 rodziny. Charakterystycznym komponentem parku są liczne okazałe jesiony wyniosłe *Fraxinus excelsior*, klony zwyczajne *Acer platanoides* i topole kanadyjskie *Populus canadensis*. Walorem parku są wielogatunkowe zgrupowania drzew, najlepiej zachowane w części (centralnej) przypałacowej. Nowsze elementy założenia tworzone są głównie przez barwne odmiany i formy obcych gatunków krzewów iglastych i liściastych. Wśród szczegółowo zinwentaryzowanych 281 drzew i drzewiastych form krzewów dostępnych w części nieleśnej parku i blisko 300 drzew w części leśnej, wyróżnia się 10 okazów o wymiarach pomnikowych.

Słowa kluczowe: park podworski, drzewa pomnikowe, Siemiątkowscy.

Parki podworskie to tereny zadrzewione towarzyszące dawnym zabudowaniom dworskim i pałacowym, położone na obszarach wiejskich. Wraz z zadrzewieniami przydrożnymi są istotnym – na wielu obszarach jedynym – elementem

---

* Beata Woziwoda, dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Katedra Geobotaniki i Ekologii Roślin, 90-237 Łódź, ul. Banacha 12/16, e-mail: beata.woziwoda@biol.uni.lodz.pl.

** Anastazja Krzyżanowska, mgr, studentka I roku Studium Doktoranckiego Ekologii i Ochrony Środowiska na Wydziale BiOŚ, UŁ, 90-237 Łódź, ul. Banacha 12/16, e-mail: anastazja.krzyzanowska@biol.uni.lodz.pl.

*** Agnieszka Kopka, studentka II roku stacjonarnych studiów II stopnia kierunku ochrona środowiska, blok: monitoring i ochrona przyrody na Wydziale BiOŚ, UŁ, e-mail: agnieszka1991k@wp.pl.

**** Katarzyna Brzeska, studentka II roku stacjonarnych studiów II stopnia kierunku ochrona środowiska, blok: monitoring i ochrona przyrody na Wydziale BiOŚ, UŁ, e-mail: kate115-92@o2.pl.

***** Anna Woziwoda, studentka II roku stacjonarnych studiów I stopnia kierunku filologia polska na Wydziale Filologicznym, UŁ; 91-337 Łódź, ul. Grunwaldzka 32, e-mail: anna.woziwoda@o2.pl.

¹ Drzewa i krzewy występujące na określonym terenie.

zieleni wysokiej urządzonej. Parki podworskie są ważnymi dokumentami sztuki i obyczajów dawnej Polski. Składają się na nasze dziedzictwo kulturowe. Z reguły są wpisane do rejestru zabytków. Także współcześnie budują tożsamość lokalnych społeczności. Równocześnie, parki podworskie są ważnym elementem krajobrazu o cennych wartościach przyrodniczych.

Jednym z takich obiektów jest park w Wojsławicach (powiat zduńskowski, województwo łódzkie). W niniejszym opracowaniu przedstawiono wyniki inwentaryzacji dendroflory parku.

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTU BADAŃ

Park położony jest w północnej części wsi Wojsławice (ryc. 1). Główne założenie parkowo-pałacowe powstało prawdopodobnie około 1900 roku w okresie budowy nowej siedziby Antoniego Siemiątkowskiego². Analiza rozmieszczenia w przestrzeni najokazalszych i zarazem najstarszych drzew zachowanych wokół pałacu sugeruje, że zabudowania tworzyły z otaczającym je parkiem nierozdzielalną całość pod względem kompozycyjno-przestrzennym³. Wkomponowano je w istniejący krajobraz, co po części było podyktowane zróżnicowaniem topografii terenu i panującymi warunkami siedliskowymi. Pałac zlokalizowano na wyniesieniu pomiędzy dolinami dwóch niewielkich cieków⁴, a założenie parkowe oparto na istniejących fragmentach naturalnych zadrzewień⁵. Z tarasu od strony północnej zwanej ogrodową, rozpościerał się widok na stawy rybne⁶ i położone za nimi pola uprawne.

Obecnie pałac sąsiaduje z powstałymi w latach 70. XX wieku budynkami szkoły z salą gimnastyczną i pawilonem sportowym, z internatem ze stołówką i kotłownią oraz z budynkiem warsztatów szkolnych. W sąsiedztwie budynków wyznaczono miejsca parkingowe. Budowa nowych obiektów i towarzyszącej im

---

² Zob.: L. Kajzer, *Raz jeszcze o siedzibach dworskich w Wojsławicach*, „Biuletyn Szadkowski”, t. 11, 2011, s. 23–36; B. Antoszczyk, *O rodzinie Siemiątkowskich. Część I. Cwetana vel Tsena i Józef Siemiątkowscy – z dworu w Tymienicach w świat*, „Biuletyn Szadkowski” 2016, t. 16, s. 141–158.

³ Brak jest zachowanych planów założenia parkowego w Wojsławicach. Znaczące zmiany w sposobie zagospodarowania terenu wokół dawnej rezydencji Siemiątkowskich, mające miejsce od zakończenia II wojny światowej, uniemożliwiają odczytanie dawnych założeń kompozycyjnych parku.

⁴ Obydwa bezimienne ciekki odprowadzają wody do rzeki Brodni będącej prawym dopływem Warty.

⁵ Świadczą o tym zachowane w parku stare jesiony, olchy i wierzby, charakterystyczne dla siedlisk podmokłych.

⁶ Trzy stawy rybne zlokalizowane są na cieku północnym (tzw. stawy przepływowe), prowadzącym wody z kompleksu leśnego Wojsławice. Stawy te istniały na pewno już na początku XVIII w., lecz ich powstanie można wiązać z jeszcze wcześniejszym okresem zagospodarowania tego terenu tj. z wiekiem XV. Zob.: J. Augustyniak, *Zameczek w Wojsławicach*, „Biuletyn Szadkowski” 2010, t. 10, s. 121.

infrastruktury odbyła się kosztem parku. Wycięto liczne drzewa⁷, zatarciu uległ układ kompozycyjno-przestrzenny założenia. Współczesny sposób zagospodarowania parku jest odpowiedzią na potrzeby edukacyjne i rekreacyjno-sportowe instytucji zajmujących ww. budynki. Są to: Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego, Internat i Dom Dziecka w Wojślawicach oraz – mające swoją siedzibę w dawnym pałacu: Publiczne Gimnazjum w Wojślawicach, Stowarzyszenie Rozwoju i Edukacji Rolnictwa Ekologicznego i Szkolna Izba Regionalna. Na dawnej polanie widokowej założono boisko szkolne, a w sąsiedztwie internatu i domu dziecka – plac zabaw.

Ryc. 1. Plan parku w Wojślawicach

Objaśnienia: 1 – drzewa zainventaryzowane; 2 – drzewa występujące w części prywatnej (nie inwentaryzowane); 3 – część leśna parku zainventaryzowana; 4 – część leśna parku nie inwentaryzowana (prywatna); 5 – granica dawnego założenia parkowego objęta badaniami; 6 – stawy rybne; 7 – pojedyncze budynki i tereny zabudowane; 8 – drogi wewnętrzne, gruntowe lub wyłożone kostką; 9 – drogi publiczne; W – wyspa; O – oczyszczalnia ścieków, B – boisko szkolne, P – pałac, siedziba Publicznego Gimnazjum w Wojślawicach, Stowarzyszenia Rozwoju i Edukacji Rolnictwa Ekologicznego i Szkolnej Izby Regionalnej; SD – budynek starego dworu, CKU – budynek Zespołu Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego; I/DD – Internat i Dom Dziecka w Wojślawicach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie obrazów Google Earth

(data uzyskania obrazów: 30 czerwca 2013 i 3 kwietnia 2014), mapy katastralnej (www.mapy.geoport.gov.pl, dostęp: 21 kwietnia 2016) oraz wyników badań własnych

⁷ R. Sowa, J. T. Siciński, *Ewidencja zabytkowej zieleni parku dworskiego w miejscowości Wojślawice, gmina: Zduńska Wola, Maszynopis, Uniwersytet Łódzki, Łódź 1979, s. 2.*

Metody badań

Prace badawcze przeprowadzono w sierpniu⁸ 2016 roku. Inwentaryzacją objęto drzewa i krzewy rosnące w dostępnych częściach dawnego założenia parkowego (ryc. 1). Obwody pni drzew⁹ mierzono na wysokości 1,30 m od ziemi z dokładnością do 1 cm. Pomiary wysokości drzew oraz wysokości posadowienia korony wykonano za pomocą wysokościomierza elektronicznego (EC II) firmy Haglof. Mierzono też rozpiętość korony w rzucie pionowym. Stan zdrowotny drzew oceniono w 5-stopniowej skali¹⁰. Część gatunków krzewów ozdobnych oznaczono w warunkach laboratoryjnych na podstawie zebranych fragmentów pędów¹¹.

Wyniki inwentaryzacji zestawiono z danymi z roku 1979¹².

Wyniki

Na dendroflorę parku w Wojsławicach składają się 73 gatunki drzew i krzewów, w tym 20 gatunków iglastych¹³ i 53 gatunki liściaste. Reprezentują one 23 rodziny z 20 rzędów. Najliczniej reprezentowane są rodziny: sosnowatych i różowatych (po 10 gatunków) oraz cyprysowatych (9) i wierzbowatych (7). Dziewięć rodzin ma po jednym przedstawicielu. Wśród drzew dominują gatunki rodzime, typowe dla siedlisk wilgotnych i świeżych. Nowsze założenia rabatowe tworzą głównie gatunki obcego pochodzenia. Są to w większości różne formy i odmiany barwne zimozielonych krzewów iglastych.

Systematyczny¹⁴ wykaz drzew i krzewów występujących w parku w Wojsławicach przedstawia się następująco¹⁵:

⁸ Inwentaryzacja dendroflory prowadzona w okresie pełnego ulistnienia koron gatunków liściastych umożliwiła poprawną ocenę stanu zdrowotnego drzew.

⁹ Uwzględniono okazy o pniach z obwodami powyżej 2 cm (na wysokości 1,30 od ziemi).

¹⁰ Objasnienia skali zamieszczono w opisie ryciny nr 2.

¹¹ Przy weryfikowaniu poprawności oznaczeń i oznaczaniu gatunków nieznanych korzystano z kluczy i atlasów: W. Seneta, *Drzewa i krzewy iglaste, część I i II, wydanie II*, Państwowe Wyd. Naukowe, Warszawa 1987; W. Seneta, J. Dolatowski, *Dendrologia, Wydanie III poprawione i uzupełnione*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2002; A. Marosz, *Drzewa i krzewy iglaste*, Officina Botanica, Kraków 2006.

¹² R. Sowa, J. T. Siciński, *Ewidencja zabytkowej zieleni...*, s. 1–12 plus fotografie i ryciny, Maszynopis, Uniwersytet Łódzki, Łódź 1979. Opracowanie zostało wykonane na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Sieradzu przez Interdyscyplinarny Zespół Naukowo-Badawczy Ochrony Środowiska (kierowany przez Romualda Olaczka), w ramach tematu ZOS-4: *Katalog zabytkowych parków i ogrodów województwa sieradzkiego*, realizowanego pod kierunkiem Ryszarda Sowy. Praca zawiera ogólny opis dendroflory parku według stanu na rok 1979.

¹³ Uwaga: cyprysiki, jałowce, żywotniki i świerki są tu reprezentowane przez różne formy i barwne odmiany, nieuwzględnione w wykazie ze względu na trudności w jednoznacznej klasyfikacji okazu.

¹⁴ Przynależność gatunków do rodzin podano wg L. Rutkowskiego, *Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1998; przynależność gatunków do wyższych jednostek taksonomicznych podano za: A. Szweykowska, J. Szweykowski, *Botanika. Systematyka*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007. Nazewnictwo gatunków przyjęto wg Z. Mirek, H. Piękoś-Mirkowa, A. Zając, M. Zając, *Flowering plants and pteridophytes of Poland. A checklist. Krytyczna lista roślin naczyniowych Polski*, [w:] *Biodiversity of Poland. Różnorodność biologiczna Polski*, vol. 1, red. Z. Mirek, W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków 2002.

¹⁵ Gwiazdką (*) oznaczono gatunki nie notowane w roku 1979.

GROMADA: ROŚLINY TELOMOWE – TELOMOPHYTA**PODGROMADA: NAGOZALAŹKOWE DROBNOLISTNE – PINOPHYTINA**Klasa: szpilkowe – *Pinopsida*Rząd: szpilkowce – *Pinales*Rodzina: **sosnowate – Pinaceae**Jodła pospolita – *Abies alba* Mill.Daglezja zielona (jedlica Douglasa) – *Pseudotsuga menziesii* (Mirb.) Franco*Choina kanadyjska – *Tsuga canadensis* (L.) CarrièreŚwierk pospolity – *Picea abies* (L.) H. Karst.Świerk klujący – *Picea pungens* Engelm.*Świerk biały – *Picea glauca* (Moench) VossModrzew europejski – *Larix decidua* Mill.*Sosna czarna – *Pinus nigra* J. F. Arnold*Sosna zwyczajna – *Pinus sylvestris* L.*Sosna górską (s. kosa, kosodrzewina, kosówka) – *Pinus mugo* TurraRodzina: **cyprysowate – Cupressaceae***Cyprysik groszkowy – *Chamaecyparis pisifera* (Siebold & Zucc.) Endl.*Cyprysik Lawsona – *Chamaecyparis lawsoniana* (A. Murray) Parl.*Cyprysik tępołuskowy (c. japoński) – *Chamaecyparis obtusa* (Siebold & Zucc.) Endl.Żywotnik zachodni – *Thuja occidentalis* L.*Jałowiec pospolity – *Juniperus communis* L.Jałowiec sabiński (j. sawina) – *Juniperus sabina* L.*Jałowiec wirginijski – *Juniperus virginiana* L.*Jałowiec płozący – *Juniperus horizontalis* Moench*Jałowiec łuskowaty – *Juniperus squamata* Buch.-Ham. ex Lamb.Rząd: cisowce – *Taxales*Rodzina: **cisowate – Taxaceae***Cis pospolity – *Taxus baccata* L.**PODGROMADA: OKRYTOZALAŹKOWE – MAGNOLIOPHYTINA**Klasa: dwuliścienne – *Magnoliopsida*Podklasa: magnoliowe – *Magnoliidae*Nadrząd: magnoliopodobne – *Magnoliana*Rząd: magnoliowce – *Magnoliales*Rodzina: **magnoliowate – Magnoliaceae***Magnolia Soulange'a (m. pośrednia) – *Magnolia* × *soulangiana* Soul.-Bod.Podklasa: jaskrowe – *Ranunculidae*Nadrząd: jaskropodobne – *Ranunculanae*Rząd: jaskrowce – *Ranunculales*Rodzina: **berberysowate – Berberidaceae**

*Berberys Tunberga – *Berberis thunbergii* DC.
Berberys zwyczajny – *Berberis vulgaris* L.

Podklasa: ukęślowe – Dilleniidae
Nadrząd: wrzosopodobne – Ericanae
Rząd: wrzosowce – Ericales
Rodzina: **wrzosowate – Ericaceae**
*Rhododendron sp. – różanecznik

Nadrząd: fiołkopodobne – *Violanae*
Rząd: wierzbowce – *Salicales*
Rodzina: **wierzbowate – Salicaceae**
Wierzba biała – *Salix alba* L.
Wierzba wiciowa (witwa) – *Salix viminalis* L.
Wierzba krucha – *Salix fragilis* L.
Wierzba szara (łozą) – *Salix cinerea* L.
Topola biała (białodrzew) – *Populus alba* L.
Topola kanadyjska – *Populus ×canadensis* Moench.
Topola późna – *Populus ×canadensis* cv. *serotina*

Nadrząd: ślaczopodobne – Malvanae
Rząd: ślaczowce – Malvales
Rodzina: **lipowate – Tiliaceae**
Lipa szerokolistna (l. wielkolistna) – *Tilia platyphyllos* Scop.
Lipa drobnolistna – *Tilia cordata* Mill.
Lipa srebrzysta – *Tilia tomentosa* Moench

Nadrząd: pokrzywopodobne – Urticanae
Rząd: pokrzywowce – Urticales
Rodzina: **wiązowate – Ulmaceae**
Wiąz szypułkowy (limak) – *Ulmus laevis* Pall.
*Wiąz pospolity (w. polny) – *Ulmus minor* Mill. Emend. Richens

Nadrząd: wilczomleczopodobne – Euphorbianae
Rząd: wilczomleczowce – Euphorbiales
Rodzina: **bukspanowate – Buxaceae**
*Bukspan wiecznie zielony (b. zwyczajny) – *Buxus sempervirens* L.

Podklasa: różowe – Rosidae
Nadrząd: różopodobne – Rosanae
Rząd: różowce – Rosales
Rodzina: **różowate – Rosaceae**
*Pięciornik krzewiasty – *Potentilla fruticosa* L.

- **Śliwa wiśniowa (ałyca) – Prunus cerasifera* Ehrh.
**Śliwa domowa mirabelka (mirabelka) – Prunus domestica subsp. syriaca* (Borkh.) Janch.
**Wiśnia ptasia (w. dzika, czereśnia, trześnia) – Cerasus avium* (L.) Moench
Czeremcha zwyczajna – Padus avium Mill.
Grusza pospolita – Pyrus communis L.
**Irga pozioma – Cotoneaster horizontalis* Decne.
**Ognik szkarłany – Pyracantha coccinea* M. Roem.
Jarząb pospolity (j. zwyczajny, jarzębina) – Sorbus aucuparia L. Emend. Hedl.
**Tawuła japońska – Spiraea japonica* L.

Rząd: skalnicowce – Saxifragales

Rodzina: hortensjowate – Hydrangeaceae

**Hortensja bukietowa (h. wiechowata) – Hydrangea paniculata* Siebold

Nadrząd: rutopodobne – Rutanae

Rząd: myłodrzewowce – Sapindales

Rodzina: klonowate – Aceraceae

Klon pospolity (k. zwyczajny) – Acer platanoides L.

Klon jawor (jawor) – Acer pseudoplatanus L.

Klon srebrzysty – Acer saccharinum L.

Klon polny (paklon) – Acer campestre L.

Rodzina: kasztanowcowate – Hippocastanaceae

Kasztanowiec pospolity (k. zwyczajny, k. biały) – Aesculus hippocastanum L.

Nadrząd: strączkowe – Fabanae

Rząd: strączkowce – Fabales

Rodzina: strączkowate – Fabaceae

Robinia akacja (r. biała, grochodrzew) – Robinia pseudoacacia L.

**Karagana syberyjska – Caragana arborescens* Lam.

Nadrząd: dereniopodobne – Cornanae

Rząd: dereniowce – Cornales

Rodzina: dereniowate – Cornaceae

Dereń biały – Cornus alba L.

Rząd: szczeciowce – Dipsacales

Rodzina: przewiertniowate – Caprifoliaceae

Bez czarny (dziki bez czarny) – Sambucus nigra L.

Nadrząd: dławiszopodobne – Celastranae

Rząd: dławiszowce – Celastrales

Rodzina: **dławiszowate** – *Celastraceae*

Trzmielina pospolita – *Euonymus europaea* L.

*Trzmielina Fortune’a (t. pnąca) – *Euonymus fortunei* (Turcz.) Hand.-Mazz.

Nadrząd: szakłakopodobne – *Rhamnanae*

Rząd: szakłakowce – *Rhamnales*

Rodzina: **szakłakowate** – *Rhamnaceae*

*Kruszyna pospolita – *Frangula alnus* Mill.

Szakłak pospolity – *Rhamnus cathartica* L.

Podklasa: jasnotowe – *Lamiidae*

Nadrząd: goryczkopodobne – *Gentianae*

Rząd: oliwkowce – *Oleales*

Rodzina: **oliwkowate** – *Oleaceae*

Jesion wyniosły – *Fraxinus excelsior* L.

*Forsycja pośrednia – *Forsythia ×intermedia* Zabel

Lilak pospolity – *Syringa vulgaris* L.

Ligustr pospolity – *Ligustrum vulgare* L.

Podklasa: oczarowe – *Hamamelididae*

Nadrząd: oczaropodobne – *Hamamelidanae*

Rząd: bukowce – *Fagales*

Rodzina: **bukowate** – *Fagaceae*

*Buk pospolity (b. zwyczajny) – *Fagus sylvatica* L.

Dąb szypułkowy – *Quercus robur* L.

Dąb czerwony – *Quercus rubra* L.

Rząd: brzoźowce – *Betulales*

Rodzina: **brzoźowate** – *Betulaceae*

Brzoza brodawkowata (b. zwisła) – *Betula pendula* Roth

Olsza czarna – *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.

Rodzina: **leszczynowate** – *Corylaceae*

Grab pospolity (g. zwyczajny) – *Carpinus betulus* L.

Leszczyna pospolita (orzech laskowy) – *Corylus avellana* L.

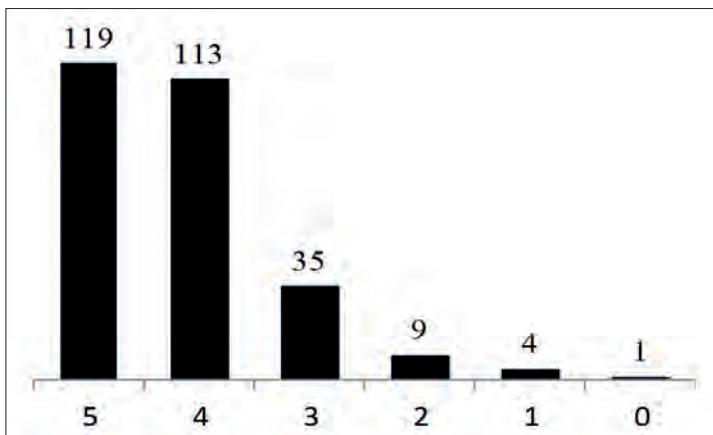
Leszczyna południowa (l. długookrywowa, lambertówka) – *Corylus maxima* Mill.

Szczegółową inwentaryzacją dendrologiczną objęto 281 drzew i drzewiastych form krzewów (zob. aneks) rosnących w nieleśnej części parku (ryc. 1), w tym: 56 jesionów wyniosłych, 48 klonów zwyczajnych, 46 żywotników zachodnich, 28 brzoź brodawkowatych, 13 topól kanadyjskich, 11 świerków pospolitych, 10 lip drobnolistnych i 7 wiązów pospolitych, oraz klony jawory i kasztanowce zwyczajne – po 6 okazów, dęby szypułkowe i robinie akacjowe po 5 okazów,

4 okazy dębu czerwonego, po 3 okazy cisa pospolitego, modrzewia europejskiego, grabu pospolitego i śliwy domowej, oraz po 2 okazy jodły pospolitej, świerka kłującego, cyprysika Lawsona, klonu polnego, lipy srebrzystej i wiśni ptasiej. Pojedynczo notowano w parku: sosnę zwyczajną, świerk kłujący, klon cukrowy, buk zwyczajny, lipę szerokolistną, topolę białą, wierzbę białą, śliwę ałyczę oraz drzewiaste formy jałowca łuskowatego, bzu czarnego, jarzębu pospolitego i lilaka pospolitego.

Stan zdrowotny ponad 80% drzew jest dobry lub bardzo dobry (ryc. 2). Nieco ponad 10% drzew ma martwe konary lub złamane wierzchołki. Wśród drzew zamierających znalazł się okazały kasztanowiec (288 cm), wiąz polny, robinia i jesion. Drzewa te mają złamane lub w znacznej części obumarłe korony. Martwy dąb czerwony i drzewa zamierające z wyłączeniem kasztanowca, łącznie cztery sztuki, powinny zostać usunięte dla bezpieczeństwa użytkowników parku. Okazały pień kasztanowca powinien być zachowywany jako naturalny element architektury wyspy i siedlisko dla gatunków związanych z martwym drewnem¹⁶.

Ryc. 2. Stan zdrowotny drzew występujących w parku w Wojsławicach w roku 2016

Objaśnienia: 5 – drzewo zdrowe, konary i pień zdrowy, bez uszkodzeń; 4 – mała liczba uszkodzeń, pojedyncze martwe konary, nieliczne dziuple, nie próchniejący; 3 – większość konarów zdrowych, najniższe zamierające lub suche, liczne dziuple; 2 – +/- równa liczba konarów żywych i suchych, znaczne ubytki i uszkodzenia pnia wypróchniałego wewnątrz; 1 – drzewo zamierające, nieliczne żywe konary, większość sucha, pień wewnątrz wypróchniał z licznymi dziuplami i śladami chorób grzybowych; 0 – drzewo martwe

Źródło: opracowanie własne

Charakterystyka dendroflory poszczególnych części parku

Południowa część parku, obejmująca obecny jeszcze w latach 70. ubiegłego wieku stary sad owocowy otoczony szpalerami jesionowo-grabowymi i lesz-

¹⁶ Zob.: J. M. Gutowski, A. Bobiec, P. Pawlaczyk, K. Zub, *Drugie życie drzewa*, WWF Polska, Warszawa–Hajnówka 2004.

czynowo-grabowymi¹⁷, została zajęta pod zabudowę jednorodzinną. Obecnie zabudowania te graniczą bezpośrednio z niezagospodarowaną, tzw. leśną, częścią parku (ryc. 1). Zbliżony do naturalnego charakter tego fragmentu założenia wynika m.in. z obecności (miejscami bujnego i zwartego) podszytu złożonego z krzewów leszczyny pospolitej, dzikiego bzu czarnego, czerechmy zwyczajnej, kruszyny pospolitej, jarzębu, trzmieliny pospolitej i podrostów drzew. Linio-we układy tworzone przez okazałe jesiony wyniosłe i olchy czarne, wskazują na antropogeniczne pochodzenie części obecnego lasu (fot. 1). Obwody pni¹⁸ najgrubszych jesionów wynoszą 180–270 cm, olch – 120–190 cm. Dwa okazy olch osiągnęły wymiary pomnikowe¹⁹ równe 228 cm.

W lokalnych obniżeniach notowane są odroślowe olchy świadczące z kolei o naturalności odnowień fragmentów drzewostanu. W części sąsiadującej z terenem szkoły drzewostan budowany jest przez pochodzące z sadzenia kasztanowce zwyczajne, lipy drobnolistne, graby pospolite i trzy gatunki klonów: zwyczajny, jawor i paklon. Sporadycznie notowane są tu świerki pospolite i modrzewie europejskie. Kondycja zdrowotna większości drzew jest dobra; nieliczne są drzewa obumierające lub już martwe.

W pobliżu budynku warsztatów szkolnych rośnie pomnikowy okaz topoli białej o obwodzie pnia równym 583 cm. Jest to najpotężniejsze wymiarowo drzewo notowane w parku w Wojsławicach.

Leśna część parku pocięta jest siecią rowów odwadniających odprowadzających wody opadowe i roztopowe²⁰. Wśród drzew wiją się dzikie ścieżki prowadzące od zabudowań w kierunku szkoły. Niektóre fragmenty lasu są mocno zaśmieczone.

Południowo-zachodni fragment leśnej części parku oraz zachodnia i północna część dawnego założenia parkowego, obejmująca m.in. stawy rybne wraz z wyspą z pozostałościami ruin obronnej rezydencji Wężyków z początku drugiej połowy XVI wieku²¹, stanowią własność prywatną²². Ogrodzone stawy są odpłatnie udostępniane miłośnikom wędkowania. Na wyspie rosną okazałe lipy drobnolistne, jesiony, kasztanowce, graby, klony zwyczajne i robinia akacjowa (fot. 2). Ogółem zanotowano tu 27 drzew, osiągających od 9,6 do 28,3 m wysokości (zob. aneks). W otoczeniu ruin utworzono skalniaki z nasadzeniami z niksich egzotycznych krzewów.

¹⁷ R. Sowa, J. T. Siciński, *Ewidencja zabytkowej zieleni...*

¹⁸ Pomiary obwodów pni wykonano dla około 300 drzew reprezentujących 18 gatunków.

¹⁹ W opracowaniu przyjęto minimalne wymiary pomnikowe drzew wg J. Pietrzak, A. Grzywacz, *Kryteria wymiarowe dla drzew – kandydatów na pomniki przyrody*, „Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach” 2013, t. 7, s. 82–93. Według nowszego opracowania J. Pietrzak, *Kryteria wymiarowe uznawania drzew za pomniki przyrody w Polsce*, „Sylwan” z. 3, 2015, s. 227–235, wymiary pomnikowe ma tylko jedno drzewo występujące w leśnej części parku.

W polskim prawie brak jest jednolitych kryteriów oraz sposobów ustanawiania drzew – pomników przyrody. W procedurze uznawania drzewa za pomnikowe uwzględnia się nie tylko wymiary drzewa ale także jego znaczenie przyrodnicze, społeczne i historyczne.

²⁰ Brak regulacji przepływu wody w rowach w okresach bezopadowych prowadzi do nadmiernego osuszenia terenu, co może skutkować zamieraniem drzewostanu jesionowo-olszowego.

²¹ J. Augustyniak, *Zameczek w Wojsławicach...*, s. 117–129.

²² Obszar w większości wyłączony z inwentaryzacji w związku z brakiem dostępu.

Fot. 1. Fragment leśnej części parku
Źródło: zdjęcie B. Woziwoda, sierpień 2016

Fot. 2. Lipy drobnolistne i kasztanowce zwyczajne na wyspie
Źródło: zdjęcie B. Woziwoda, sierpień 2016

Wzdłuż drogi oddzielającej staw z wyspą w części prywatnej od części zajętej przez szkołę²³ występuje wysoki na 25–30 metrów szpaler drzew złożony

²³ W przeszłości droga ta prowadziła z leśnej części parku do północno-zachodniej części wsi położonej za stawami. Obecnie wzdłuż drogi ustawiono mur z prefabrykatów betonowych, a przejście jest zamknięte. Na wyłączonej z użytkowania drodze składowany jest gruz budowlany, śmieci organiczne i inne odpady. Do odcinka drogi położonego na grobli pomiędzy odgrodzonymi siatką stawami można dotrzeć przechodząc/ przejeżdżając drogą wytyczoną wzdłuż szkolnego boiska.

z 13 jesionów wyniosłych i czterech klonów zwyczajnych (zob. aneks). Obwód pnia najokazalszego z jesionów wynosi 232 cm, klonu – 182 cm.

Przed budynkiem internatu i domu dziecka pojedynczo rosną m.in.: brzoza brodawkowata, robinia, modrzew europejski, jodła pospolita, świerk kłujący i świerk zwyczajny, młode okazy lipy drobnolistnej i dębów szypułkowych oraz okazała topola biała o wysokości 37,5 m i obwodzie pnia równym 453 cm (okaz pomnikowy). Przy granicy z leśną częścią parku notowane są liczne jesiony wyniosłe i klony, w tym klon srebrzysty i klon polny. Przed budynkiem warsztatu posadzono m.in. śliwę ałyczę o ozdobnych ciemnowiśniowych liściach (odmiana „nigra”). Przy południowo-wschodnim betonowym ogrodzeniu oddzielającym teren szkolny od pól uprawnych rośnie m.in. wiekowa wierzba biała o obwodzie pnia równym 306 cm (okaz pomnikowy). Wzdłuż ogrodzenia, na wysokości bocznego wejścia do budynku internatu od strony wschodniej, posadzono zwarty szpaler złożony z 27 brzoź osiągających obecnie wysokość około 4 metrów, natomiast nie ma tu już pomnikowego okazu dębu szypułkowego odnotowanego w roku 1979²⁴.

Na trawniku wydzielonym pomiędzy główną wewnętrzną drogą dojazdową na terenie szkolnym a leśną częścią parku pozostawiono rząd pięknych odrosłych jesionów. Na wysokości wejścia do szkoły rosną dwa dęby czerwone – obydwie w złej kondycji zdrowotnej.

Przed budynkiem CKU rośnie pojedynczy świerk kłujący. Obramowania zadbanych trawników wyznaczane są przez formowane żywopłoty z ligustru pospolitego, bukszpanu wiecznie zielonego, forsycji pośredniej i/lub karagany syberyjskiej. Z gatunków tych utworzono również wyróżniające się kompozycje przestrzenne (fot. 3).

Wokół pałacu założono wielogatunkowe rabaty krzewiaste z barwnych odmian żywotników zachodnich, jałowców: płozącego, pospolitego, sabińskiego i wirginijskiego oraz świerków: kłującego i białego, z udziałem irgi poziomej, berberysu zwyczajnego i berberysu Tunberga, trzmieliny pnącej, pięciornika krzewiastego, tawuły japońskiej i różaneczników (fot. 4). Pojedynczo lub w skupieniach rosną tu m.in. ogniki szkarłatne, ozdobne odmiany śliw, żywotniki zachodnie i cisy. Wśród drzew rosnących przed frontem pałacu wyróżniają się buki zwyczajne odmiany purpurowej. Rosną tu także młode okazy egzotycznych osobliwości parku: choina kanadyjska i magnolia Soulange’a.

Przy wejściu do pałacu od strony północnej (tzw. ogrodowej) rośnie wiekowy okaz żywotnika zachodniego, lilaki pospolite oraz żeńskie okazy cisa. Przy zachodniej ścianie budynku posadzono kosodrzewinę. Wzdłuż ściany założono w roku 2000 szpaler klonowy tworzący „aleję absolwentów”. Zapewne z braku miejsca w alei zachodniej, trzy najmłodsze okazy klonu zwyczajnego posadzono wzdłuż północnej elewacji pałacu.

²⁴ Zob.: R. Sowa, J. T. Siciński, *Ewidencja zabytkowej zieleni...*, s. 5.

Fot. 3. Kompozycja przestrzenna uformowana z bukszpanu *Buxus sempervirens* przed wejściem do budynku Zespołu Szkół CKU

Źródło: zdjęcie B. Woziwoda, sierpień 2016

Fot. 4. Rabata przed frontową ścianą pałacu
złożona z wielobarwnych odmian i form krzewów ozdobnych

Źródło: zdjęcie B. Woziwoda, sierpień 2016

W najlepiej zachowanej centralnej (przypałacowej) części parku obecne są okazałe jesiony wyniosłe, klony zwyczajne i jawory oraz topole kanadyjskie osiągające ponad 40 m wysokości i 200–300 cm obwodu (zob. aneks), w tym

najwyższe w parku drzewo – topola kanadyjska osiągająca wysokość 47 m i 303 cm obwodu. Inny, nieco niższy okaz topoli o 32,3 m wysokości ma pień o obwodzie równym 490 cm. Wśród nich rosną pojedyncze okazy daglezi zielonej, świerka zwyczajnego, modrzewia europejskiego oraz lip: srebrzystej – potocznie zwanej węgierską, szerokolistej i drobnolistnej. Do piękniejszych okazów należy zaliczyć czteropienny dąb czerwony o pochodzeniu odroślowym rosnący w północno-wschodniej części parku oraz skupienia odroślowych klonów zwyczajnych w części północno-zachodniej. Drzewa otaczają od strony wschodniej i zachodniej dawną polanę widokową, dzisiaj zajęta przez boisko szkolne, rozpościerająca się przed wejściem do ogrodowej części pałacu (fot. 5 i 6). Widok w kierunku północnym jest obecnie częściowo ograniczony przez szpaler żywotników zachodnich okalających budynek oczyszczalni ścieków. Zmieszane w bocznych zgrupowaniach drzewa iglaste i liściaste, mające zróżnicowany pokrój i przyjmujące różne barwy jesienią, tworzą ciekawe kompozycje w przestrzeni parku.

Fot. 5. Boisko szkolne założone w miejscu dawnej polany widokowej (widok w kierunku zachodnim)

Źródło: zdjęcie B. Woziwoda, sierpień 2016

Liczne, nieregularnie rozmieszczone, są także drzewa zachowane w północno-zachodniej (szkolnej) części parku.

W większości teren ten jest dobrze zagospodarowany i pielęgnowany. Z zabiegów pielęgnacyjnych wyłączona jest powierzchnia obejmująca zgrupowanie drzew po stronie wschodniej, sąsiadująca przez drogę dojazdową do pałacu i szkoły z ogrodzonymi ogródkami działkowymi. Notowane są tu liczne odnowienia wiązu pełnego oraz klonów zwyczajnego i jawora.

Fot. 6. Grupa drzew tworząca obramowanie polany widokowej (boiska) od strony zachodniej, w tle widoczny pałac i klonowa „aleja absolwentów”

Źródło: zdjęcie B. Woziwoda, sierpień 2016

W odróżnieniu od zagospodarowanego i urzędzonego otoczenia pałacu, otoczenie starego dworu (jak i sam dwór) jest bardzo zaniedbane. W chaotycznym układzie rosną tu liczne odroślowe robinie akacjowe oraz pozostałości przydomowego sadu – wiśnia ptasia, grusza pospolita i śliwa domowa.

DYSKUSJA I WNIOSKI

Pałac w Wojsławicach należy do cennych zabytków architektury przełomu wieków XIX i XX, budzących zainteresowania naukowe historyków i architektów. Stanowi też cel wizyt turystów krajoznawców, miłośników historii regionu i fotografów. Otaczający pałac park ze zróżnicowaną gatunkowo dendroflorą wzbogaca wartość obiektu. Stwarza to znakomitą okazję do wzmocnienia turystycznej i krajobrazowej roli parku, który nadal – pomimo znaczących przeobrażeń – jest elementem spajającym istniejące założenie pałacowo-parkowe. Wprawdzie brak jest tu wiekowych okazów osobliwości taksonomicznych, jednak na tle innych obiektów w regionie, park w Wojsławicach wyróżnia się pozytywnie dobrym stanem zachowania drzewostanu.

Dla poprawy dostępności rekreacyjnej parku wskazane byłoby wprowadzenie dodatkowych elementów małej architektury, takich jak ławki, zadaszone altany czy dodatkowe sztuczne oświetlenie. Dla zachowania porządku przestrzennego wokół pałacu i nie przesłaniania drzewami elewacji północnej, wskazane

byłoby rozbudowywanie „alei absolwentów” w kierunku zachodnim. Kolejne, równoległe do istniejącego, szpalery drzew utworzyłyby po czasie malowniczy klonowy drzewostan. Wskazane byłoby wprowadzanie do parku nowych gatunków drzewiastych, zarówno rodzimych, jak i obcych.

Należy uporządkować północno-wschodnią przypałacową części parku poprzez usunięcie licznych spontanicznych odnowień gatunków drzewiastych i założenie w tej części trawnika. Konieczne jest też wyznaczenie odpowiedniego miejsca do składowania biomasy pozyskiwanej w trakcie prowadzonych zabiegów pielęgnacyjnych²⁵.

Raczej niewskazane jest dalsze wprowadzanie licznych gatunków obcych na wyspę z ruinami zamku ze względu na historyczny charakter obiektu. Podobnie, niewskazane jest budowanie żywotnikowych żywopłotów zakładanych po wewnętrznej stronie ogrodzeń stawów. Właściwsze byłoby tu zastosowanie żywopłotów naturalnych złożonych z gatunków rodzimych takich jak dziki bez czarny, kalina koralowa, róże, głogi czy krzewiaste wierzby. Pożądane wręcz jest utworzenie wzdłuż grobli dzielących stawy zlokalizowane na bezimienym cieku nowych szpalerów drzew złożonych z rodzimych – coraz rzadziej spotykanych a właściwych dla tego miejsca i siedliska – topól białych i drzewiastych wierzb.

Społeczność lokalna i użytkownicy terenu winni dbać o niezaśmiecanie parku, także fragmentów mniej uczęszczanych. Należałoby usunąć istniejące dzikie wysypiska, a miejsca te zagospodarować rekreacyjnie.

Wskazane byłoby opracowanie i zrealizowanie projektu renowacji parku z udziałem architektów krajobrazu, co pozwoliłoby choć częściowo zniwelować negatywne zmiany zaszele w kompozycji przestrzennej parku.

Bibliografia

- Antoszczyk B., *O rodzinie Siemiątkowskich. Część I. Cwetana vel Tsena i Józef Siemiątkowscy – z dworu w Tymienicach w świat*, „Biuletyn Szadkowski” 2016, t. 16.
- Augustyniak J., *Zameczek w Wojślawicach*, „Biuletyn Szadkowski” 2010, t. 10.
- Gutowski J. M., Bobiec A., Pawlaczyk P., Zub K., *Drugie życie drzewa*, WWF Polska, Warszawa–Hajnówka 2004.
- Kajzer L., *Raz jeszcze o siedzibach dworskich w Wojślawicach*, „Biuletyn Szadkowski” 2011, t. 11.
- Marosz A., *Drzewa i krzewy iglaste*, Oficyna Botanica, Kraków 2006.
- Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H., Zając A., Zając M., *Flowering plants and pteridophytes of Poland. A checklist. Krytyczna lista roślin naczyniowych Polski*, [w:] *Biodiversity of Poland. Różnorodność biologiczna Polski*, vol. 1, red. Z. Mirek, W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków 2002.

²⁵ Sugerowanym miejscem na lokalizację kompostownika jest powierzchnia zlokalizowana z tyłu budynku warsztatów szkolnych w sąsiedztwie leśnej części parku.

- Pietrzak J., Grzywacz A., *Kryteria wymiarowe dla drzew – kandydatów na pomniki przyrody*, „Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach” 2013, t. 7.
- Pietrzak J., *Kryteria wymiarowe uznawania drzew za pomniki przyrody w Polsce*, „Sylwan” 2015, z. 3.
- Rutkowski L., *Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1998.
- Seneta W., Dolatowski J., *Dendrologia, Wydanie III poprawione i uzupełnione*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Seneta W., *Drzewa i krzewy iglaste, część I i II, wydanie II*, Państwowe Wyd. Naukowe, Warszawa 1987.
- Sowa R., Siciński J. T., *Ewidencja zabytkowej zieleni parku dworskiego w miejscowości Wojsławice, gmina: Zduńska Wola*, maszynopis, s. 1–12 plus fotografie i ryciny, Uniwersytet Łódzki, Łódź 1979.
- Szweykowska A., Szweykowski J., *Botanika. Systematyka*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007.

ANEKS

Alfabetyczny wykaz drzew zanotowanych w nieleśnych częściach parku w Wojsławicach w roku 2016

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
1	Ace pla	3	67	9,6	4,4	3,9	16	Fra exc	4	193	24,3	6,3	8,0
1	Ace pla	3	53	9,6	4,4	3,9	17	Rob pse	3	150	18,3	8,4	6,5
2	Ace pla	3	160	17,6	3,9	14,0	18	Til cor	2	140	28,3	8,3	4,0
3	*Aes hip	1	*288	6,4	4,6	3,0	19	Til cor	2	160	8,8	3,6	5,0
4	Aes hip	3	171	13,6	4,1	7,3	20	Til cor	3	136	19,7	4,6	4,0
5	Aes hip	4	182	22,6	3,5	7,3	21	Til cor	3	105	19,4	7,5	5,0
6	Aes hip	4	215	18,5	4,2	6,9	22	Til cor	4	205	17,9	5,3	9,0
7	Aes hip	4	136	11,8	1,8	5,3	23	Til cor	4	191	21,3	5,4	8,0
8	Aes hip	4	135	12,2	2,7	5,4	24	Til cor	5	143	24,0	7,3	15,0
9	Car bet	4	168	17,6	5,4	11,7	25	Til cor	5	111	26,2	5,4	6,0
10	Car bet	2	120	11,3	6,1	8,0	Część przypalacowa, „boisko” (B):						
11	Car bet	3	85	17,7	7,2	11,0	26	Ace cam	3	131	10,1	2,4	9,0
12	Fra exc	4	148	18,4	3,7	2,7	27	Ace pla	5	140	22,6	3,1	8,0
12	Fra exc	4	149	18,4	3,7	2,7	28	Ace pla	5	176	31,9	3,7	16,0
13	Fra exc	4	119	10,1	5,5	8,0	29	Ace pla	4	212	11,2	4,3	11,0
14	Fra exc	4	106	14,4	5,2	7,0	30	Ace pla	4	145	18,1	2,8	7,0
15	Fra exc	3	152	13,8	4,7	7,0	31	Ace pla	5	74	20,6	2,5	8,0

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
32	Ace pla	5	59	20,3	3,2	6,0	66	Fra exc	3	106	16,5	2,3	9,0
33	Ace pla	5	89	19,3	2,6	12,0	67	Fra exc	4	178	16,7	2,3	16,0
34	Ace pla	5	76	22,1	3,2	5,0	68	Fra exc	5	194	25,1	3,9	13,0
35	Ace pla	5	60	22,1	3,2	5,0	69	Fra exc	4	173	22,1	4,6	13,0
36	Ace pla	5	58	17,0	4,7	6,0	70	Fra exc	5	51	9,0	2,4	7,0
37	Ace pla	4	64	12,8	4,5	10,5	71	Fra exc	4	165	25,9	3,1	11,0
38	Ace pla	5	78	14,7	3,2	10,0	72	Fra exc	5	124	25,0	6,5	10,0
39	Ace pla	3	44	13,4	4,5	8,0	73	Fra exc	5	107	20,2	3,1	10,0
40	Ace pla	5	120	29,3	3,6	9,0	74	Fra exc	4	23	3,5	3,0	9,0
41	Ace pla	4	79	18,7	1,6	7,0	75	Fra exc	3	155	17,8	7,1	6,5
42	*Ace pla	4	*288	29,3	3,6	20,0	76	Fra exc	5	150	22,5	5,7	16,0
43	Ace pla	5	109	13,8	2,2	11,0	77	Fra exc	5	226	28,9	7,8	13,0
44	Ace pla	5	105	15,1	6,4	9,0	78	Fra exc	4	166	26,2	2,8	15,0
44	Ace pla	5	60	15,1	3,5	9,0	79	Fra exc	4	41	9,9	7,1	7,0
45	Ace pla	5	185	23,3	3,7	18,0	80	Fra exc	4	242	23,7	3,5	14,0
45	Ace pla	5	86	23,3	3,7	18,0	81	Lar dec	3	208	25,1	2,8	10,0
46	Ace pla	5	136	19,7	5,2	18,0	82	Pic abi	3	71	13,1	3,6	5,5
47	Ace pla	5	143	21,3	10,8	18,0	83	Pic abi	3	99	19,9	5,5	8,0
48	Ace pla	5	194	24,9	3,8	18,0	84	Pic abi	3	99	21,5	5,5	9,0
49	Ace pla	4	72	25,6	3,7	9,0	85	Pic abi	4	118	21,2	3,2	8,0
50	Ace pse	5	87	13,1	2,0	9,0	86	Pic abi	5	211	30,5	3,1	10,0
51	Ace pse	4	51	12,2	3,2	5,0	87	Pic abi	4	199	29,2	8,8	10,0
52	Ace pse	5	98	14,2	2,9	8,0	88	Pic abi	4	140	23,4	4,5	7,0
53	Ace pse	5	108	24,9	5,1	7,0	89	Pic abi	4	96	19,3	9,4	4,0
54	Ace pse	4	85	20,6	2,6	5,0	90	Pic abi	4	224	23,1	4,4	7,0
55	Ace pse	5	128	17,3	3,6	11,0	91	Pin syl	5	118	15,0	9,7	5,0
56	Fra exc	4	136	9,2	2,1	3,0	92	*Pop can	4	*490	32,3	8,7	30,0
57	Fra exc	5	193	29,5	10,5	12,5	93	Pop can	4	242	38,1	14,5	10,0
58	Fra exc	5	95	21,6	1,8	7,0	94	Pop can	4	311	18,2	4,1	15,0
59	Fra exc	5	115	19,6	3,0	11,0	95	Pop can	4	229	33,0	25,0	11,0
60	Fra exc	4	135	26,8	3,7	13,0	96	Pop can	4	303	47,1	7,9	14,0
60	Fra exc	4	87	26,8	3,7	13,0	97	Pop can	4	168	35,8	12,1	10,0
60	Fra exc	4	146	26,8	3,7	13,0	98	Pop can	4	337	31,2	9,9	16,0
61	Fra exc	4	135	20,9	6,4	8,0	99	Pop can	4	247	41,0	11,5	9,0
62	Fra exc	4	130	25,7	7,8	9,0	100	Pop can	5	192	41,5	4,1	12,0
63	Fra exc	4	78	8,2	4,8	6,0	101	Pop can	4	195	34,2	17,3	10,0
64	Fra exc	2	80	9,3	3,6	10,0	102	Pop can	3	97	22,9	6,2	6,0
65	Fra exc	3	115	25,3	6,7	11,0	103	Pop can	4	195	198,0	1,1	25,0

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
104	Pop can	5	244	45,3	8,4	21,0	Teren oczyszczalni (O):						
105	Pru dom	3	62	3,4	1,6	7,0	124	Ace pla	4	134	26,6	8,0	12,0
106	Que rob	5	186	16,7	3,6	13,0	125	Fra exc	4	98	15,9	9,0	5,0
107	Que rub	4	183	31,6	3,6	20,0	126	Fra exc	5	121	17,3	8,0	8,0
107	Que rub	4	155	31,6	3,6	20,0	127	Fra exc	5	114	18,7	10,0	6,0
107	Que rub	4	112	31,6	3,6	20,0	128	*Fra exc	4	*253	25,0	6,8	15,0
107	Que rub	4	122	31,6	3,6	20,0	129	Sal fra	4	54	19,0	4,0	15,0
108	Que rub	0	85	8,3	0,0	8,0	130	Thu occ	4	46	8,4		
109	Rob pse	4	139	21,4	4,8	7,0	131	Thu occ	4	35	8,5		
110	Rob pse	1	56	5,9	0,0	1,0	132	Thu occ	4	46	8,4		
111	Rob pse	5	19	7,1	0,0	8,0	133	Thu occ	4	38	8,0		
111	Rob pse	5	22	7,1	0,0	8,0	134	Thu occ	4	24	8,4		
111	Rob pse	5	24	7,1	0,0	8,0	135	Thu occ	4	34	8,4		
111	Rob pse	5	22	7,1	0,0	8,0	136	Thu occ	4	37	8,5		
111	Rob pse	5	23	7,1	0,0	8,0	137	Thu occ	4	30	8,4		
111	Rob pse	5	31	7,1	0,0	8,0	138	Thu occ	4	44	8,4		
111	Rob pse	5	17	7,1	0,0	8,0	139	Thu occ	4	24	8,5		
111	Rob pse	5	23	7,1	0,0	8,0	139	Thu occ	4	17	8,5		
111	Rob pse	5	21	7,1	0,0	8,0	140	Thu occ	4	42	8,4		
111	Rob pse	5	11	7,1	0,0	8,0	141	Thu occ	4	27	8,4		
111	Rob pse	5	8	7,1	0,0	8,0	142	Thu occ	4	27	8,6		
111	Rob pse	5	22	7,1	0,0	8,0	143	Thu occ	4	36	8,4		
111	Rob pse	5	33	7,1	0,0	8,0	144	Thu occ	4	22	8,5		
111	Rob pse	5	28	7,1	0,0	8,0	144	Thu occ	4	38	8,4		
111	Rob pse	5	18	7,1	0,0	8,0	145	Thu occ	4	33	8,4		
111	Rob pse	5	10	7,1	0,0	8,0	145	Thu occ	4	31	8,4		
112	Sam nig	4	82	9,5	1,7	6,0	146	Thu occ	4	15	8,4		
113	Sor auc	4	42	5,2	1,8	5,0	147	Thu occ	4	51	8,4		
114	Til cor	3	200	19,5	3,2	18,0	147	Thu occ	4	64	8,4		
115	Til cor	3	160	19,5	3,2	18,0	147	Thu occ	4	44	8,4		
115	Til tom	5	221	27,3	5,5	17,0	148	Thu occ	4	46	8,4		
116	Til tom	5	91	15,2	6,1	8,0	148	Thu occ	4	32	8,4		
117	Ulm lae	1	39	6,2	1,4	2,0	149	Thu occ	4	36	8,4		
118	Ulm lae	3	78	8,4	1,0	3,0	150	Thu occ	4	20	8,4		
119	Ulm lae	3	49	8,6	1,7	3,0	151	Thu occ	4	26	8,4		
120	Ulm lae	4	29	4,0	1,4	5,0	151	Thu occ	4	39	8,4		
121	Ulm lae	4	20	3,5	1,4	5,0	152	Thu occ	4	28	8,4		
122	Ulm lae	5	56	12,2	1,7	8,0	152	Thu occ	4	31	8,4		
123	Ulm lae	5	85	12,2	3,6	8,0	153	Thu occ	4	33	8,4		

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
154	Thu occ	4	48	8,4			185	Fra exc	3	96	27,4	13,0	6,0
155	Thu occ	4	41	8,4			186	Fra exc	3	112	28,2	18,6	6,0
156	Thu occ	4	51	8,4			187	Fra exc	3	95	27,2	19,4	8,0
157	Thu occ	4	36	8,4			188	Fra exc	5	202	29,7	11,2	18,0
158	Thu occ	4	51	8,4			189	Fra exc	5	203	29,4	9,7	25,0
159	Thu occ	4	44	8,4			190	Fra exc	4	93	27,3	2,5	15,0
159	Thu occ	4	47	8,4			Otoczenie pałacu (P):						
160	Thu occ	4	39	8,4			191	Abi alb	5	21	4,0	0,0	3,0
160	Thu occ	4	49	8,4			192	Ace pla	5	32	4,2	1,8	4,0
160	Thu occ	4	22	8,4			193	Ace pla	5	38	4,8	18,0	4,0
161	Thu occ	4	26	8,4			194	Ace pla	5	35	5,4	1,7	4,8
162	Thu occ	4	48	8,4			195	Ace pla	5	31	4,8	1,9	4,3
162	Thu occ	4	41	8,4			196	Ace pla	5	34	5,2	2,0	3,9
163	Thu occ	4	17	8,4			197	Ace pla	5	47	6,5	1,8	5,0
163	Thu occ	4	38	8,4			198	Ace pla	5	37	4,7	2,0	2,8
164	Thu occ	4	46	8,4			199	Ace pla	5	43	5,8	2,0	5,0
165	Thu occ	4	25	8,4			200	Ace pla	5	54	7,2	1,7	5,8
166	Thu occ	4	38	8,4			201	Ace pla	5	45	7,3	1,8	6,3
167	Thu occ	4	27	8,4			202	Ace pla	5	52	7,5	1,9	5,8
168	Thu occ	4	39	8,4			203	Ace pla	2	7	2,1	1,6	0,6
169	Thu occ	4	41	8,4			204	Ace pla	4	30	2,5	1,8	2,0
170	Thu occ	4	33	8,4			205	Ace pla	2	8	2,0	1,6	0,5
171	Thu occ	4	49	8,4			206	Cha law	5	57	7,4	0,2	2,0
172	Thu occ	4	21	8,4			207	Fag syl	5	20	8,4	0,0	5,5
173	Thu occ	4	33	8,4			207	Fag syl	5	24	8,4	0,0	5,5
174	*Til pla	3	*382	24,5	2,9	10,0	207	Fag syl	5	31	8,4	0,0	5,5
Droga przy wyspie (D):							208	Lar dec	5	14	1,6	1,4	1,0
175	Ace pla	4	182	27,1	126,0	14,0	209	Pic pun	5	19	4,3	0,0	2,0
176	Ace pla	5	142	27,6	10,4	14,0	210	Pic abi	5	89	11,7	1,8	7,0
177	Ace pla	3	100	20,2	10,4	7,0	211	Pru avi	5	21	3,4	1,0	2,0
178	Ace pla	4	112	22,3	11,6	8,0	212	Pru avi	5	15	3,2	1,4	1,0
179	Fra exc	5	111	26,3	8,4	9,0	213	Pru dom	5	14	2,9	0,5	2,5
180	Fra exc	5	143	25,2	6,8	15,0	214	Pru dom	5	4	1,9	0,4	2,0
181	Fra exc	5	183	25,5	4,6	16,0	215	Que rob	3	28	4,5	1,7	2,0
182	Fra exc	4	90	26,2	19,3	16,0	216	Que rob	5	221	21,5	4,6	17,0
182	Fra exc	4	123	26,2	17,5	16,0	217	Syr vul	3	17	5,5	1,6	7,0
183	Fra exc	4	134	26,2	17,8	16,0	217	Syr vul	3	22	5,5	1,6	7,0
184	Fra exc	5	232	29,3	21,4	7,0	217	Syr vul	3	18	5,7	1,6	7,0

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
217	Syr vul	3	23	5,5	1,6	7,0	244	Bet pen	5	14	4,3	0,0	
217	Syr vul	3	35	5,5	1,6	7,0	245	Bet pen	5	10	4,0	0,0	
217	Syr vul	3	21	5,5	1,6	7,0	246	Bet pen	5	17	4,3	0,0	
217	Syr vul	3	26	5,5	1,6	7,0	247	Bet pen	5	9	4,3	0,0	
217	Syr vul	3	32	5,5	1,6	7,0	248	Bet pen	5	23	4,3	0,0	
217	Syr vul	3	24	5,5	1,6	7,0	249	Bet pen	5	18	4,2	0,0	
217	Syr vul	3	16	5,5	1,6	7,0	250	Bet pen	5	19	4,3	0,0	
217	Syr vul	3	31	5,5	1,6	7,0	251	Bet pen	5	22	4,3	0,0	
217	Syr vul	3	17	5,5	1,6	7,0	252	Bet pen	5	17	4,3	0,0	
218	Tax bac	5	3	2,4	0,0	1,0	253	Bet pen	5	16	4,2	0,0	
219	Thu occ	5	139	22,2	1,6	6,9	254	Bet pen	5	18	4,4	0,0	
Pomiędzy internatem (I/DD) a warsztatem szkolnym:							255	Bet pen	5	19	4,0	0,0	
220	Abi alb	4	44	8,1	1,3	3,0	256	Bet pen	5	14	4,3	0,0	
221	Ace pla	5	179	19,1	3,9	16,0	257	Bet pen	5	7	4,3	0,0	
222	Ace pla	5	177	19,7	3,6	13,0	258	Bet pen	5	15	4,3	0,0	
223	Ace pla	3	55	9,3	3,1	6,0	259	Bet pen	5	11	4,0	0,0	
224	Bet pen	5	95	13,6	2,7	5,0	260	Bet pen	5	14	4,3	0,0	
225	Cha law	2	11	2,4	0,8	1,7	261	Bet pen	5	15	4,2	0,0	
226	Fra exc	5	141	21,8	4,8	11,0	262	Bet pen	5	19	4,3	0,0	
227	Jun sco	4	31	6,8	0,3	2,0	263	Bet pen	5	21	4,3	0,0	
228	Lar dec	4	107	21,2	3,2	7,0	264	Bet pen	5	15	4,2	0,0	
229	Pic pun	5	97	13,9	2,0	5,0	265	Bet pen	5	12	4,3	0,0	
230	Pic abi	5	60	8,4	2,2	3,0	266	Bet pen	5	17	4,3	0,0	
231	*Pop alb	5	*453	37,5	8,7	25,0	267	Bet pen	5	15	4,3	0,0	
232	Pru cer	4	48	5,8	2,0	3,0	268	Bet pen	5	8	4,0	0,0	
233	Que rob	5	27	5,6	0,1	2,0	269	Bet pen	5	23	4,3	0,0	
233	Que rob	5	15	5,6	0,1	2,0	Przy drodze wewnętrznej (T):						
234	Que rob	4	46	5,5	2,9	3,0	270	Fra exc	5	97	19,2	4,6	9,3
235	Rob pse	5	92	15,5	2,6	10,0	271	Fra exc	5	104	35,8	9,0	7,0
236	*Sal alb	4	*306	23,9	2,7	12,0	272	Fra exc	3	74	27,0	7,0	4,0
237	Tax bac	5	27	5,6	0,0	3,0	273	Fra exc	5	155	28,4	7,5	14,0
237	Tax bac	5	18	5,6	0,0	3,0	274	Fra exc	1	104	21,3	8,1	3,0
238	Thu occ	5	59	8,6	3,2	2,5	275	Fra exc	2	90	11,5	8,2	9,0
239	Til cor	5	43	7,3	1,7	4,5	276	Fra exc	3	160	28,8	9,5	12,0
240	Ace cam	5	136	15,6	2,5	12,0	277	Fra exc	4	113	14,5	6,9	12,0
241	Ace pla	5	127	31,7	5,2	13,0	278	Fra exc	3	122	24,7	11,0	8,0
242	Ace sac	4	230	29,1	3,0	19,0	279	Pic pun	5	75	7,0	1,1	5,0
243	Bet pen	5	8	4,3	0,0		279	Pic pun	5	75	7,0	1,1	5,0
							280	Que rub	3	174	19,2	2,6	14,0

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
281	Que rub	2	132	8,8	5,0	6,0	280	Que rub	3	174	19,2	2,6	14,0
279	Pic pun	5	75	7,0	1,1	5,0	281	Que rub	2	132	8,8	5,0	6,0

Objaśnienia: 1 – numer kolejny; 2 – gatunek (skrót nazwy łacińskiej): jodła pospolita (*Abi alb*), klon polny (*Ace cam*), klon zwyczajny (*Ace pla*), klon jawor (*Ace pse*), klon srebrzysty (*Ace sac*), kasztanowiec pospolity (*Aes hip*), brzoza brodawkowata (*Bet pen*), grab pospolity (*Car bet*), wiśnia ptasia (*Cer avi*), cyprysik Lawsona (*Cha law*), buk pospolity (*Fag syl*), jesion wyniosły (*Fra exc*), jałowiec wirginijski (*Jun vir*), modrzew europejski (*Lar dec*), świerk pospolity (*Pic abi*), świerk kłujący (*Pic pun*), sosna zwyczajna (*Pin syl*), topola biała (*Pop alb*), topola kanadyjska (*Pop can*), śliwa wiśniowa (*Pru cer*), śliwa domowa (*Pru dom*), dąb szypułkowy (*Que rob*), dąb czerwony (*Que rub*), robinia akacjowa (*Rob pse*), wierzba biała (*Sal alb*), bez czarny (*Sam nig*), jarząb pospolity (*Sor auc*), lilak pospolity (*Syr vul*), cis pospolity (*Tax bac*), żywotnik zachodni (*Thu occ*), lipa drobnolistna (*Til cor*), lipa szerokolistna (*Til pla*), lipa srebrzysta (*Til tom*), wiąz szypułkowy (*Ulm lae*); 3 – stan zdrowotny; 4 – obwód pnia na wysokości 1.30 od ziemi [cm]; 5 – wysokość [m]; 6 – wysokość posadowienia korony [m]; 7 – rozpiętość korony w rzucie pionowym [m]; *okazy o wymiarach pomnikowych; drzewa odroślowe oznaczono tym samym numerem.

Źródło: badania własne

[Wpłynęło: marzec; poprawiono: czerwiec 2017 r.]

DENDROFLORA OF THE FORMER MANOR PARK IN WOJSŁAWICE VILLAGE IN THE ZDUŃSKA WOLA DISTRICT

Summary

Park in Wojsławice is a valuable remnant of the former manor (palace)-park complex, established at the turn of the 19th and 20th centuries around the seat of the Siemiątkowski family. The original spatial arrangement of the complex has been changed as a result of changes in the form of area use after nationalization and then privatization (of a part) of the facility. At present, the flora of trees and shrubs includes 73 species (20 conifers and 53 deciduous), which represent 23 families. The characteristic component of the park are numerous magnificent specimens of European ash *Fraxinus excelsior*, Norway maple *Acer platanoides* and Canadian poplar *Populus canadensis*. A varied-in-species groups of trees, best preserved around the palace (the central part of the complex), are the highest value of the park. Newer elements are build mainly by the colourful varieties and forms of alien species of coniferous and deciduous shrubs. Among 281 trees and shrubs, noted in the available non-forested part of the park and nearly 300 trees noted in the forested area, which were inventoried in details, 10 trees achieve a size of natural monuments.

Keywords: post-manor park, natural monument trees, Siemiątkowski family.